

● ประวัติศาสตร์ ●

และ

พงศาวดารสยาม

ดวงกมลเพ็ชรชัย
นำเสนองานวิจัยที่ดี มีคุณภาพ

ลำจุล ฮวบเจริญ

ดวงกมลพับลิชชิ่ง

นำเสนอหนังสือดี ปักคุณค่า

ประวัติศาสตร์ และพงศาวดารสยาม ลำจุล ชาวเจริญ

พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์ ดวงกมลพับลิชชิ่ง, มิถุนายน 2554

ราคา 395 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 การนำส่วนหนึ่งส่วนใด เพื่อตีพิมพ์ ทำซ้ำ ดัดแปลง คัดลอก หรือทำประโยชน์อื่นอันหนึ่งอันใดเป็นพิเศษ ต้องได้รับอนุญาตจากสำนักพิมพ์ ดวงกมลพับลิชชิ่ง จำกัด

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ประวัติศาสตร์ และพงศาวดารสยาม

ลำจุล ชาวเจริญ.

ประวัติศาสตร์ และพงศาวดารสยาม -- กรุงเทพฯ : ดวงกมล, 2554.

624 หน้า.

1. ไทย--ประวัติศาสตร์. I. ชื่อเรื่อง.

959.3

ISBN 978-616-511-082-2

จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์ ดวงกมลพับลิชชิ่ง

96 ซอยพหลโยธิน 32 แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2942-9270-2 โทรสาร 0-2942-9273 E-mail : dkbangkok2@gmail.com

จัดจำหน่ายโดย

D.K. BOOK DISTRIBUTOR CO.,LTD.

96 ซอยพหลโยธิน 32 แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2942-9270-2 โทรสาร 0-2942-9273 E-mail : dkbangkok2@gmail.com

ดวงกมลเชียงใหม่ :

79/1 ถ.ศษสาร ต.ช้างคลาน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50100

โทรศัพท์ 0-5320-6995-9 โทรสาร 0-5328-4637

ดวงกมลลำปาง :

69/1 ถ.สนามบิน ต.หัวเวียง อ.เมือง จ.ลำปาง 52000

โทรศัพท์ 0-5435-1395-8 โทรสาร 0-5435-1399

ดวงกมลเชียงราย :

324/2 ถ.บุปเปอร์ไฮเวย์ ต.รอบเวียง อ.เมือง จ.เชียงราย 57000

โทรศัพท์ 0-5371-9333-6 โทรสาร 0-5371-9337-8

บริษัท ส. เอเซียเพรส (1989) จำกัด

143,145 ซ.รามคำแหง 54 แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์ 0-2732-3101-6 โทรสาร 0-2375-1654

บรรณาธิการบริหาร : จิรายุ สกลสุทรวงศ์ **บรรณาธิการที่ปรึกษา :** ผศ.ดร.พีชนีย์ ธนะเสนา Joseph S.G.,

บรรณาธิการฝ่ายวิชาการ : สุชัชย สกลสุทรวงศ์ ผศ.ดร.พนมพร จันทร์ปัญญา ผศ.มณฑนา เกียรติพงษ์,

บรรณาธิการฝ่ายต่างประเทศ : ผศ.ดร.เพ็ชร ฐะวีเชษฐ์

ฝ่ายต่างประเทศ : วศ.วดี ซาดีอุทิศ BT Skulsuthavong Thomas L.Becker

บรรณาธิการฝ่ายศิลป์ : J. Theresa **ฝ่ายกฎหมาย :** สุวัดี เศวตชูอภิธาน **ฝ่ายบัญชี :** การนิการ์ ยะโส

กองบรรณาธิการ : เมธิสา สกลสุทรวงศ์ จันทร์เพ็ญ ยะโส กฤษณา ภิรมย์ ฉัตรเมณี มามาตยกุล สุภัลยา เจริญเชื้อ

หน้าปกและรูปเล่ม : Hippro Studio

คำนำสำนักพิมพ์

ความภาคภูมิใจในประเทศชาติ ความรู้สึกรักชาติเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของประเทศนั้นๆ วิธีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างหนึ่ง คือได้จากการอ่านพงศาวดารที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับว่าเป็นบันทึกที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

หนังสือ “ประวัติศาสตร์ และพงศาวดารสยาม” เล่มนี้ ได้รวบรวมพงศาวดารเหล่านั้นทั้งหมดของสยามไว้ตั้งแต่ต้นจนถึงรัชกาลปัจจุบัน

หากไม่มีอดีต ก็ไม่มีปัจจุบัน หากเราไม่ศึกษาเรื่องราวในอดีต มีหรือจะรู้แจ้งเห็นชัดในเหตุการณ์ปัจจุบัน หากเราไม่รักอดีต เราจะภูมิใจในความเป็นคนเป็นชาติได้อย่างไร

ด้วยความปรารถนาดี
สำนักพิมพ์ ดวงกลมพัลลภจึง

คำนำผู้เรียบเรียง

ประวัติศาสตร์ และ พงศาวดารสยาม ฉบับนี้ ผู้เรียบเรียงต้องการให้
เยาวชนปัจจุบันสนใจที่จะศึกษาประวัติศาสตร์ชาติของตนเอง แล้วค้นหาคำตอบ
ให้ได้ว่าตนเองเป็นใคร มาจากไหน เพื่อที่จะได้รู้จักตัวตนได้มากขึ้น

ขอยืนยันได้เลยว่าเยาวชนสยามที่มีเชื้อชาติไทยทั้งหมด มีบรรพบุรุษ
อพยพมาจากอาณาจักรน่านเจ้า แต่มีเยาวชนเพียงน้อยนิดต่างเชื้อชาติ ที่บรรพบุรุษ
ของเขาอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารที่สยาม แล้วมาหลอมรวมเป็นเชื้อชาติ
เดียวกัน เคารพธงชาติผืนเดียวกัน ร้องเพลงชาติเพลงเดียวกัน

เชื่อหรือไม่ว่า มีเยาวชนสยามจำนวนไม่น้อย ที่สืบเชื้อสายมาจากพระ
มหากษัตริย์ จากขุนนาง - ขุนศึก - ทหารหาญ ท่านเป็นบรรพบุรุษของพวกเรา
ท่านร่วมกันปกป้องผืนดินผืนนี้ไว้ เมื่อศึกษาประวัติศาสตร์จะได้คำตอบ เมื่อ
ทราบคำตอบ ความรักชาติพันธุ์จะเกิดขึ้นในใจ แล้วฝังรากลึกลงไปในจิตสำนึก

อยากจะให้เยาวชนตระหนักว่า ในสงคราม ๙ ทศเมื่อปี พ.ศ.๒๓๒๘
นั้น หากสยามพ่ายแพ้มาในสงครามครั้งนั้น สยามจะไม่มีโอกาสแก้ตัวได้เลย
เพราะยับเยินมาจากสมัยอยุธยาล่มสลายในปี พ.ศ.๒๓๑๐ ในครั้งนั้น พม่ากวาด
เก็บทรัพย์สินเงิน-ทองของมีค่า กวาดต้อนพลเมืองไปจนหมดสิ้น เกาะกรุงศรี
อยุธยาเหลือเพียงสิ่งปรักหักพัง และแผ่นดินที่ว่างเปล่า

จากวันมหาวิปโยคผ่านมาได้เพียง ๑๘ ปี พม่ายกกองทัพมาห้วงบดขยี้
สยามให้แหลกลาญยิ่งกว่าปี พ.ศ.๒๓๑๐ แต่สยามมีแม่ทัพที่มีอัจฉริยภาพสูงยิ่ง
ถึงสองพระองค์คือ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และสมเด็จพระ

พระอนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ร่วมกันวางแผนในสงคราม ครั้งนั้นอย่างเหนือชั้น จนพม่าพ่ายแพ้อย่างยับเยิน

หากสยามแพ้พม่าในสงคราม ๙ ทัพ สยามจะถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินพม่า เช่นเดียวกับประเทศมอญ ไทยใหญ่ และรัฐกะเหรี่ยง แผนที่ประเทศไทยจะถูกขับออกจากแผนที่โลก สยามจะไม่มีธงไตรรงค์ชาติ โบกสะบัดอยู่บนยอดเสาเหมือนเช่นทุกวันนี้

อยากให้เยาวชนได้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์และพงศาวดารสยาม แล้วสิ่ง ที่ตามมาก็คือ จะเกิดจิตสำนึกในความรักหวงแหนแผ่นดิน มีความรักและสนใจ ในศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ มีความรักที่จะช่วยกันรักษาไว้เป็น มรดกของเชื้อชาติต่อไปและตลอดไป

ข้าพเจ้าผู้เรียบเรียงหวังว่า จะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้ เยาวชนสยาม ค้นหาตนเองให้พบแล้วค้นหาเพื่อทำความรู้จักบรรพบุรุษ หากใช้ ความพยายาม การค้นหบบรรพบุรุษจะประสบผลสำเร็จ เพราะเยาวชนทุกคนมี บรรพบุรุษให้ต้องค้นหา แล้วช่วยกันรักษาสืบที่บรรพบุรุษหาไว้ให้ คือแผ่นดิน สยามผืนสุดท้ายนี้ อย่าให้หลุดมือไป

ขอได้รับความปรารถนาดีจากผู้เรียบเรียง

ลำจุล ฮวบเจริญ

สารบัญ

อาณาจักรสุโขทัย.....	๑๓
การแบ่งยุคสมัย	๑๓
อาณาจักรไทยมุง	๑๖
อาณาจักรอัยลาว	๑๗
อาณาจักรน่านเจ้า	๑๗
อวสานอาณาจักรน่านเจ้า	๑๙
อาณาจักรสุโขทัย	๒๒
ปฐมวงศ์ราชวงศ์พระร่วง - กำเนิดเมืองเชลียง	๒๔
สาแหรกกษัตริย์ก่อนตั้งกรุงสุโขทัย	๒๖
พ่อขุนผาเมือง	๒๗
พ่อขุนศรีอินทราทิตย์	๒๙
กรุงสุโขทัยสมัยราชวงศ์พระร่วง / กษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง	๓๑
รัชกาลที่ ๑ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์	๓๒
รัชกาลที่ ๒ พ่อขุนบานเมือง	๓๔
รัชกาลที่ ๓ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	๓๕
รัชกาลที่ ๔ พญาเลอไทย	๕๒
รัชกาลที่ ๕ พญาจวนมอญ	๕๗
รัชกาลที่ ๖ พระมหาธรรมราชาที่ ๑ (พญาลิไท)	๕๘
รัชกาลที่ ๗ พระมหาธรรมราชาที่ ๒	๖๔
รัชกาลที่ ๘ พระมหาธรรมราชาที่ ๓ (พญาไสยลือไทย)	๖๖

รัชกาลที่ ๙ พระมหาธรรมราชาที่ ๔ (พระบรมपाल)	๖๘
พญาสุทธิเชียร ผู้ชักศึกเข้าบ้าน	๖๙
ความมั่นคงและความมั่งคั่งสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี	๗๐
ความเสื่อมของกรุงสุโขทัย	๗๔
โบราณสถานกรุงสุโขทัย	๗๕

อาณาจักรอยุธยา.....๘๕

ปฐมบทก่อนสร้างกรุงศรีอยุธยา ๘๕

ภาคที่ ๑ สุวรรณโคมคำ	๘๕
ภาคที่ ๒ ตำนานสิงหนวัติ	๘๗

ราชวงศ์เชียงราย

รัชกาลที่ ๑ สมเด็จพระรามธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง)	๙๐
รัชกาลที่ ๒ สมเด็จพระรามศวร (ครองราชย์ ครั้งที่ ๑)	๙๔

ราชวงศ์สุวรรณภูมิ

รัชกาลที่ ๓ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ (ขุนหลวงพงั่ว)	๙๗
รัชกาลที่ ๔ พระเจ้าทองลัน (ทองจันทร์)	๙๙

ราชวงศ์เชียงราย

สมเด็จพระรามศวร (ครองราชย์ ครั้งที่ ๒)	๑๐๑
รัชกาลที่ ๕ สมเด็จพระเจ้ารามราชาธิราช	๑๐๓

ราชวงศ์สุวรรณภูมิ

รัชกาลที่ ๖ สมเด็จพระอินทราชาที่ ๑	๑๐๕
(สมเด็จพระนครอินทราชาธิราช)	
รัชกาลที่ ๗ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา)	๑๐๘
รัชกาลที่ ๘ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พระรามศวร)	๑๑๐
รัชกาลที่ ๙ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓	๑๑๖

รัชกาลที่ ๑๐ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ (พระเชษฐา)	๑๑๗
รัชกาลที่ ๑๑ สมเด็จพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร (สมเด็จพระอาทิตย์วงศ์)	๑๒๑
รัชกาลที่ ๑๒ สมเด็จพระรัฐราธิราชกุมาร	๑๒๒
รัชกาลที่ ๑๓ สมเด็จพระไชยราชาธิราช	๑๒๓
รัชกาลที่ ๑๔ สมเด็จพระยอดฟ้า	๑๒๕
รัชกาลที่ ๑๕ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ครั้งที่ ๑	๑๓๒
รัชกาลที่ ๑๖ สมเด็จพระมหินทราธิราช ครั้งที่ ๑	๑๕๐
สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ครั้งที่ ๒	๑๕๔
สมเด็จพระมหินทราธิราช ครั้งที่ ๒	๑๕๕

ราชวงศ์สุโขทัย

รัชกาลที่ ๑๗ สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช (สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๑)	๑๕๙
รัชกาลที่ ๑๘ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๒)	๑๖๘
รัชกาลที่ ๑๙ สมเด็จพระเอกาทศรถ (สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๓)	๑๘๑
รัชกาลที่ ๒๐ เจ้าฟ้าศรีเสาวภาคย์ (สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๔)	๑๘๔
รัชกาลที่ ๒๑ พระเจ้าทรงธรรม (พระอินทราชา)	๑๘๕
รัชกาลที่ ๒๒ สมเด็จพระเชษฐาธิราช (สมเด็จพระบรมราชาที่ ๒)	๑๘๘
รัชกาลที่ ๒๓ สมเด็จพระอาทิตย์วงศ์	๑๙๑

ราชวงศ์ปราสาททอง

รัชกาลที่ ๒๔ สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง	๑๙๓
รัชกาลที่ ๒๕ สมเด็จพระเจ้าฟ้าไชย	๑๙๗
รัชกาลที่ ๒๖ สมเด็จพระศรีสุธรรมราชา	๑๙๘
รัชกาลที่ ๒๗ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช	๒๐๐

ราชวงศ์บ้านพลูหลวง

รัชกาลที่ ๒๘ สมเด็จพระเพทราชา	๒๑๘
รัชกาลที่ ๒๙ สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ (พระเจ้าเสือ)	๒๒๓
รัชกาลที่ ๓๐ สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๙ (พระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ)	๒๓๑
รัชกาลที่ ๓๑ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓ (สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ)	๒๓๕
รัชกาลที่ ๓๒ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๔ (เจ้าฟ้าอุทุมพร กรมขุนพรพินิต)	๒๔๑
รัชกาลที่ ๓๓ สมเด็จพระบรมราชาที่ ๓ (เจ้าฟ้าเอกทัศ กรมขุนอนุรักษ์มนตรี)	๒๔๕

กรุงธนบุรี.....๒๔๗

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	๒๔๗
สิ่งที่น่ารู้ หลังกรุงศรีอยุธยาแตก	๒๔๙
ล้านนาไทย	๓๒๐
ปลดแอกล้านนาไทย ครั้งที่ ๑	๓๒๐
ปลดแอกล้านนาไทย ครั้งที่ ๒	๓๒๒
ทหารเอกคู่พระทัย – พระยาพิชัยดาบหัก	๓๒๓
อะแซหวุ่นกี้ ขอดูตัวพระยาจักรี	๓๓๑
สาแหรกราชวงศ์อลองพญา	๓๓๖
เชียงใหม่เป็นเมืองร้าง	๓๓๘
เชียงใหม่ยุคเก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง	๓๔๐
บรรดาศักดิ์สูงสุด ของพระยาจักรี	๓๔๑
อาณาจักรล้านช้าง เป็นเมืองขึ้นสยาม	๓๔๒
อัญเชิญพระแก้วมรกต และพระบาง มาประดิษฐานในกรุงธนบุรี	๓๔๔

พระจรีตพื้นเพือน	๓๔๕
लगบอกเหตุแห่งวิกจรีต	๓๔๖
เหตุเกิดขึ้นจริงช่วงผลัดแผ่นดิน	๓๕๔
พระราชยา พระราชโอรส-พระราชธิดา	๓๕๗
ภาคผนวก - ตำนานพระแก้วมรกต	๓๖๑
การค้นพบพระพุทธรูปหยก	๓๖๙

กรุงรัตนโกสินทร์.....๓๗๗

พระราชวงศ์จักรี	๓๗๗
รัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	๓๗๗
รัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	๔๒๒
รัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว	๔๕๐
รัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๔๗๙
พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.๔ หมายเลข ๒)	๕๐๒
รัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๕๐๙
รัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	๕๖๓
รัชกาลที่ ๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	๕๗๕
รัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล	๕๙๘
รัชกาลที่ ๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช	๖๐๕

ประวัติศาสตร์
และ
พงศาวดารสยาม

อาณาจักรไทยมุง

อาณาจักรอ้ายลาว

อาณาจักรน่านเจ้า

อวสานอาณาจักรน่านเจ้า

อาณาจักรสุโขทัย

กรุงศรีอยุธยา

กรุงธนบุรี

กรุงรัตนโกสินทร์

อาณาจักรไทยมุง

อาณาจักรอ้ายลาว

อาณาจักรน่านเจ้า

อวสานอาณาจักรน่านเจ้า

อาณาจักรสุโขทัย

กรุงศรีอยุธยา

กรุงธนบุรี

กรุงรัตนโกสินทร์

อาณาจักรสุโขทัย

การแบ่งยุคสมัย

ต้องทำความเข้าใจกันก่อนว่า นักปราชญ์สาขามานุษยวิทยาและประวัติศาสตร์ ได้แบ่งยุคสมัยของมนุษย์รวมถึงประวัติศาสตร์อารยธรรมของโลกไว้สองระยะกว้างๆ ดังนี้

๑. สมัยก่อนประวัติศาสตร์ หมายถึงสมัยที่มนุษย์ยังไม่รู้จักการเขียนหนังสือ เพื่อจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ เป็นตัวอักษร ดังนั้นการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ทำได้เพียงสถานเดียวคือ การตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์

๒. สมัยประวัติศาสตร์ หมายถึงสมัยที่มนุษย์ได้เริ่มรู้จักบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้เป็นหลักฐาน ไม่ว่าจะเป็นภาพเขียนต่างๆ หรือตัวอักษรที่สามารถสื่อความหมายได้นั้น เริ่มมาตั้งแต่ประมาณ ๕,๐๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ณ ปีที่เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ (ปี ค.ศ.๒๐๐๙) สมัยประวัติศาสตร์มีอายุได้ ๓๐๐๙ ปีล่วงมาแล้ว นักมานุษยวิทยาเช่น ศาสตราจารย์ชาร์ลส์ ไฮแอม จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ ร่วมกับ คุณรัชนี ทศรัตน์ ได้ร่วมขุดค้นหาซากดึกดำบรรพ์ทางธรณีวิทยาทุกภาคในประเทศไทย ได้ร่วมกันรายงานทางวิชาการในหนังสือชื่อ “สยามดึกดำบรรพ์” หน้า ๑๔ ไว้ว่า

“หากย้อนกลับไปสู่อดีตประมาณ ๕,๐๐๐ ปีที่แล้ว พื้นที่เหนือกรุงเทพฯ ขึ้นไปถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะเป็นท้องทะเลตื้น ดินตะกอนที่แม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสายต่างๆ พัดมาทับถม นานเข้าจึงเกิดเป็นผืนแผ่นดิน ในแต่ละปีดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา งอกออกไปประมาณ ๖ เมตร ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานนับพันๆ ปี ดินที่เป็นดินเคลย์ (Marine Clay) มีสีเทาเขียวทับถมเป็นชั้นหนานับร้อยเมตร อยู่ในชั้นดินระดับล่างลงไปของกรุงเทพฯ แสดงให้เห็นว่าน้ำทะเลมีระดับสูงกว่าในปัจจุบัน จึงรูกล้าเข้ามาในผืนแผ่นดิน และหากย้อนกลับไปอีก ๔,๐๐๐ ปี กลับปรากฏว่า ที่ราบภาคกลางนี้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินที่กว้างใหญ่ไพศาล มีอาณาเขตขยายออกไปหลายร้อยกิโลเมตรจากชายฝั่งปัจจุบัน ทั้งนี้ระดับน้ำทะเลในขณะนั้นต่ำกว่าปัจจุบันราว ๑๐๐ เมตร.....”

จากการขุดค้นทางโบราณคดีทำให้ทราบว่า ดินแดนแหลมทองซึ่งเชื่อกันว่าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสุวรรณภูมิ เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ดึกดำบรรพ์ เนื่องจากพบโครงกระดูกรวมถึงของใช้ในชีวิตประจำวันมากมายในหลุมฝังศพ เช่น เชสเตอร์ กอร์มัน (Chester Gorman) นักโบราณคดีชาวอเมริกัน ได้สำรวจถ้ำผีที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนในปี พ.ศ.๒๕๐๙ พบว่าเศษภาชนะดินเผา มีดินหินชนวน ขวานหิน มีอายุประมาณ ๓,๕๐๐ ปี

ครั้นต่อมาราว ๓,๐๐๐ ปีมาแล้วซึ่งอยู่ในสมัยประวัติศาสตร์ พบโครงกระดูกมนุษย์ดึกดำบรรพ์แถบลุ่มแม่น้ำปิงและแม่น้ำกวบางเผ่า ได้มาตั้งหลักแหล่งขึ้นเป็นหมู่บ้าน ที่ค้นพบเมื่อไม่นานมานี้ได้แก่ บ้านวังโฮ บ้านศรีย้อย บ้านสันตน์ธง บ้านสันมะนะ บ้านบ่อแฮ้ว บ้านวังม่วง ชุมชนเหล่านี้อยู่ในเขตอำเภอเมืองลำพูน ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ได้แก่ กลุ่มบ้านยางทองใต้ในเขตอำเภอดอยสะเก็ด บ้านสันป่าคาในเขตอำเภอสันกำแพง หมู่บ้านทั้งหมดที่กล่าวมาอยู่บนสองฟากฝั่งแม่น้ำกวทั้งสิ้น

กลุ่มชนที่กล่าวมาอยู่ในสมัยเหล็ก เครื่องมือเครื่องใช้ที่ขุดพบที่บ้านวังโฮ

เมื่อตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์แล้วมีอายุราว ๓,๐๐๐ ปี ได้จัดแสดงไว้ที่ พิพิธภัณฑ์สถานลำพูน

เทือกเขาอัลไตอยู่ในเขตมณฑลซินเกียงเหนือสุดของจีนปัจจุบัน พาดผ่านจากมณฑลซินเกียงเข้าไปในเขตทะเลทรายโกบี ประเทศมองโกเลีย ตามที่เคยเห็นพื้นที่ในภาพยนตร์สารคดีเมื่อเร็วๆ นี้เห็นว่า เป็นดินแดนที่แห้งแล้งสุดๆ ยากที่มนุษย์หรือสัตว์จะมีชีวิตอยู่ได้

แต่ผู้เรียบเรียงมีความเห็นว่า เป็นไปได้หรือไม่ในสมัยเมื่อ ๑๕,๐๐๐ ปีมาแล้วโดยประมาณ บริเวณดังกล่าวอาจเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ เต็มไปด้วยพืชพรรณธัญญาหารลึกลับสารพัดมากมาย ต่อมาดินฟ้าอากาศของโลกเปลี่ยนแปลงเฉกเช่นที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ในขณะนี้ (พ.ศ.๒๕๕๒) ทำให้บริเวณนี้มีฝนตกน้อยมาก การปลูกพืชทุกชนิดได้ไม่พอกิน สัตว์ขาดอาหาร ผู้คนจึงเริ่มอพยพล่องใต้ลงมาเพื่อหนีความแห้งแล้ง น่าจะเป็นอีกเหตุผลหนึ่ง

การอพยพมิได้ลงมาทีเดียวพร้อมกันทั้งเผ่า แต่ทยอยตามกันลงมาตามสายเครือญาติ โดยใช้เวลาเป็นหมื่นปีดังกล่าวแล้ว จนกระทั่งลงมาถึงต้นแม่น้ำสาละวิน แม่น้ำโขง และแม่น้ำแยงซีเกียง ปักหลักแล้วโยกย้ายลงมาเรื่อยๆ โดยยึดสองฝั่งแม่น้ำทั้งสามสายดังกล่าว ซึ่งเป็นผืนดินที่อุดมสมบูรณ์มาก ในช่วงเวลาที่กล่าวถึงนี้ คนชาติไทยจึงเริ่มรวบรวมชนชาติอย่างเป็นกิจจะลักษณะ แล้วสร้างอาณาจักรขึ้นมาเริ่มจากอาณาจักรไทยมุง อ้ายลาว และน่านเจ้า

ในขั้นต่อมา ชาวจีนโบราณที่ได้ติดต่อค้าขายด้วย เรียกกลุ่มชนอ้ายลาวว่า “ไท” หรือ “ไต” หรือ “ไต” มีความหมายว่า “ผู้เป็นใหญ่” ต่อมาลูกชาวจีนรุกราน จึงเริ่มอพยพลงมาจากแนวแม่น้ำโขงตามแต่หัวหน้ากลุ่มจะพาไป แล้วในที่สุดมาตั้งหลักปักฐานสืบลูกสืบหลานกันหลายร้อยหลายพันชั่วอายุคน ณ ดินแดนแหลมทองนี้

การอพยพดังกล่าวมิได้อพยพมาเพียงครั้งเดียว แต่ได้ทยอยอพยพลงมาเป็นครั้งเป็นคราวเนื่องจากถูกรุกรานบ้าง เกิดภัยพิบัติเช่นโรคระบาดบ้าง เกิด

ภาวะแห้งแล้งพืชผลเสียหายย่อยยับจนไม่มีอะไรจะกินบ้าง จนต้องอพยพย้ายที่อยู่ทำกิน เหตุการณ์ดังกล่าวใช้เวลานานนับพันปี

อาณาจักรไทยมุง

อาณาจักรแรกของชนชาติไทย เท่าที่นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ให้ความสนใจ เชื่อถือ ยอมรับกันว่า อยู่บริเวณแม่น้ำฮวงโห หรือ แม่น้ำเหลือง เรียกว่า “อาณาจักรไทยมุง”

ระยะเวลาที่กล่าวถึงนี้ ย้อนหลังไปไกลถึง ๒,๕๐๐ ปีก่อนพุทธกาล จนกระทั่งถึง ๓๙๒ ปีก่อนพุทธกาล อาณาจักรไทยมุงถูกรุกรานอย่างหนักจากชาว “ตาด” หรือ “ตาด้า (Tartar)” ในช่วงเวลานี้ชาวฮั่นลาวที่ทนได้ก็อยู่อย่างจำใจ ส่วนที่ไม่สามารถอดทนต่อการกดขี่ได้ ก็อพยพลงมาเป็นกลุ่มตามสายเรือญาติ โดยยึดแนวแม่น้ำเป็นหลัก

ชาวฮั่นลาวในอาณาจักรไทยมุง เริ่มทยอยอพยพตั้งแต่ ๓๙๒ ปี ก่อนพุทธกาล จนกระทั่งถึงปีพุทธศักราช ๓๒๘ อาณาจักรไทยมุงก็ถึงกาลอวสาน สูญชื่อไป เพราะถูกรุกรานอย่างหนักจากพระเจ้าจันชี่ฮ่องเต้ ส่งทหารมากวาดต้อนผู้คนไปเป็นกรรมกรสร้างกำแพงเมืองจีน ส่วนที่เหลือเพราะหลบหนีได้ทันก็อพยพย้ายถิ่นที่อยู่ดังกล่าว รวมระยะเวลาแห่งอาณาจักรนับได้ ๑๐๐ ปีเศษ ชาวฮั่นลาวแห่งอาณาจักรไทยมุง ได้ทยอยอพยพลงมาทางใต้ โดยแยกออกเป็นสองสาย สองกลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

กลุ่มใหญ่กลุ่มที่ ๑ เรียกตนเองว่ากลุ่มไทยใหญ่ (เงี้ยว) ซึ่งยังแบ่งเป็นกลุ่มย่อยอีก ๒ กลุ่ม

๑.๑ ไทยใหญ่กลุ่มแรกมาปักหลักอยู่ที่แคว้นไทยใหญ่ปัจจุบัน (Shan State) กลุ่มนี้ได้สร้างเมืองนายขึ้นเป็นเมืองศูนย์รวมเมื่อปี พ.ศ.๒๔ สร้างเมืองแสนหวี เมืองลีปอ เมื่อปี พ.ศ.๑๐๒ อีกหลายสิบปีต่อมาเมื่อนุตร-ธิดาเจ้าเมืองนาย เจ้าเมืองแสนหวีเติบโตใหญ่ จึงต้องสร้างเมืองคัง เมืองมอกใหม่ เมืองปิง

เมืองป้อน ขึ้นมา เพื่อให้บุตร-ธิดาแยกกันไปปกครอง แล้วพัฒนาให้เติบโตใหญ่ อย่างมั่นคงมั่งคั่งในภายภาคหน้า

ไทยใหญ่กลุ่ม ๑.๒ นี้ อพยพเลยไปปักหลักอยู่ที่แคว้นอัสสัมในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย เรียกตนเองในภายหลังว่า “ไทยอาหม” ทุกวันนี้ คนไทยกลุ่มนี้ ถูกวัฒนธรรมอินเดียกลืนชาติไปหมดสิ้นไม่หลงเหลือความเป็น ไทยเลย เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย คนไทยกลุ่มนี้กินโรตีสาน้ำชา นุ่งห่ม紗โรตี แทนชั้นลายขวาง กันหมดสิ้นแล้ว

กลุ่มใหญ่กลุ่มที่ ๒ พวกที่อพยพลงไปทิศใต้ โดยยึดแม่น้ำโขงเป็นหลัก กลุ่มนี้ต่อมาแตกสาขาเป็นชาติเป็นประเทศมากมายในกลุ่มน้ำยม กลุ่มน้ำปิง กลุ่มน้ำ แดง-น้ำดำ และกลุ่มน้ำเจ้าพระยา

๒.๑ กลุ่มนี้สร้างบ้านแปงเมืองอยู่ที่ดินแดนสิบสองปันนา มีเมืองเชียงรุ่ง เป็นศูนย์กลาง (จีนเรียกเมืองจี้ซัง หมายถึงเมืองรุ่งอรุณ) กลุ่มนี้เรียกตนเองว่า “ไทยลื้อ” ปัจจุบันดินแดนนี้เป็นมณฑลหนึ่งของจีนไปแล้ว

๒.๒ กลุ่มนี้ไปไกลถึงลุ่มน้ำดำ เกือบถึงอ่าวตังเกี๋ย แล้วสร้างอาณาจักร สิบสองจุไท มีเมือง “ແຂງ” เป็นศูนย์กลาง พี่น้องไทยกลุ่มนี้เรียกตนเองว่า “ผู้ไทย หรือ ไทยทรงดำ” เพราะทำมาหากินอยู่ในลุ่มน้ำดำอันอุดมสมบูรณ์ เมื่อ มหาอำนาจฝรั่งเศสปกครองญวน ได้ถืออำนาจบาตรใหญ่ผนวกดินแดนนี้เป็น แคว้นหนึ่งของญวน เมื่อคืนอิสรภาพให้ สิบสองจุไทจึงรวมเป็นส่วนหนึ่งของญวน ไป แล้วเปลี่ยนชื่อเมืองແຂງของชาวผู้ไทยเป็น “เดียนเบียนฟู”

๒.๓ กลุ่มนี้เรียกตนเองว่า “ไทยน้อย” สร้างอาณาจักรหัวพันทั้งห้าทั้งหก ด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขง มีเมืองแซ้วเป็นศูนย์กลาง ต่อมาเมืองแซ้วเปลี่ยนชื่อ เป็น “หลวงพระบาง” ในชั้นหลังย้ายเมืองหลวงไปที่เมืองเวียงจันทน์จนกระทั่ง ทุกวันนี้

๒.๔ อีกกลุ่มแยกข้ามแม่น้ำโขงไปฝั่งตะวันตกสร้างอาณาจักรของตนเอง ขึ้นมา มีเมืองหิรัญนครเงินยางศรีช้างแสน(เชียงแสน)เป็นศูนย์กลาง ลุถึงสมัย

พญามังรายแห่งราชวงศ์ลวจังกราช ได้สร้างเมืองเชียงราย แล้วขยายอาณาจักรลงไปทางใต้ลุ่มแม่น้ำแม่ปิง โขมตีเมืองหริภุญไชยไว้ในอำนาจได้แล้ว จึงไปสร้างเวียงกุมกามเป็นที่พักผ่อน แต่ในอีก ๔ ปีต่อมา พญามังรายอันเป็นต้นราชวงศ์มังราย ได้สร้างเมืองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่เพื่อเป็นเมืองศูนย์กลาง รวบรวมแว่นแคว้นใกล้เคียงไว้ในอำนาจ แล้วสร้างอาณาจักรล้านนาขึ้นมาจนยิ่งใหญ่ในเวลาต่อมา กลุ่มนี้เรียกตนเองว่า “ไทยวน” (ไทยวน) คนต่างถิ่นมักเรียกพี่น้องในล้านนาว่า “คนเมือง”

ก่อนที่พญามังรายจะมาสร้างเมืองเชียงใหม่ มีผู้สืบเชื้อสายจากราชวงศ์ลวจังกราชสมัยเมืองเชียงแสนเป็นราชธานี ได้ไปสร้างเมืองกุมายาว แพร่ น่าน ลำปาง

อาณาจักรอัยลาว

เมื่อสูญสิ้นอาณาจักรไทยมุง คนไทยกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งได้รวมตัวกันสร้างอาณาจักรอัยลาวขึ้นมา แต่ก็รวมกันได้ในช่วงระยะเวลาอันสั้นอยู่ระหว่างปี พ.ศ. ๔๐๐ ถึง พ.ศ. ๖๒๑-๖๒๘ โดยประมาณ

จะอย่างไรก็ตาม ระยะเวลาการตั้งอาณาจักรของชนชาติไทยที่น่าเชื่อถือมากที่สุดคือการตั้งอาณาจักรน่านเจ้าเมื่อปี พ.ศ. ๑๑๗๓ และอาณาจักรนี้มีพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งมีพระเกียรติคุณรู้จักกันอย่างกว้างขวางคือ พระเจ้าโกะล่อฝง หรือ รู้จักกันในอีกพระนามหนึ่งคือ ขุนลอ ครองอาณาจักรระหว่าง พ.ศ. ๑๒๙๓-๑๓๒๒

อาณาจักรน่านเจ้า

เมื่ออาณาจักรอัยลาวล่มสลายดังกล่าวแล้วนั้น ยังมีกลุ่มชาวไทยที่มีความกล้าหาญอดทนสูงไม่ยอมย้ายที่อยู่ ยังคงปักหลักอยู่ในอาณาจักรอัยลาวนั้นตลอดมา โดยจำยอมอยู่ภายใต้อำนาจจีน จนเมืองจีนสิ้นสมัยสามก๊กแล้ว

ประเทศจีนมีการรบพุ่งกันเองแย่งกันเป็นใหญ่ถึงขั้นเปลี่ยนแปลงแผ่นดิน การผลัดเปลี่ยนแผ่นดินบ่อยๆ นี้เอง ทำให้อำนาจการปกครองอ่อนแอ จึงทำให้ชาวไทยมีโอกาสสร้างบ้านแบ่งเมืองแล้วตั้งตัวเป็นอิสระ แต่ก็ยังแบ่งกลุ่มเป็น ๖ กลุ่ม ๖ เมืองด้วยกัน ต่างมีเจ้าเมืองปกครองในกลุ่มของตนเป็นอิสระต่อกัน ในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๒ พระเจ้าสีนุโล กษัตริย์แห่งเมืองม่งแส มีอำนาจโดดเด่นขึ้นมา ได้พยายามแสดงแสนยานุภาพเพื่อให้ชาวไทยมีอิสระ จนกระทั่งถึงพุทธศักราช ๑๒๗๒ อันเป็นช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๓ พระเจ้าฟิโลโกะ กษัตริย์แห่งเมืองม่งแส ทรงเป็นกษัตริย์นักรบ ได้รวบรวมก๊กต่างๆ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้สำเร็จ แล้วตั้งอาณาจักรขึ้นมาใหม่นามว่า “อาณาจักรน่านเจ้า” มีพื้นที่กว้างขวางมาก ในระหว่างรวบรวมอาณาจักรนี้เอง ได้ทำสงครามกับจีนหลายครั้ง พระเจ้าฟิโลโกะ (ขุนบรม) ได้รับชัยชนะทุกครั้ง

จนถึงช่วงปี พ.ศ.๑๒๙๓ บ้านเมืองเป็นปึกแผ่นดีแล้ว จึงตั้งเมืองตาลีฟู หรือ หนองแสเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรน่านเจ้า มีกษัตริย์ปกครองทั้งสิ้น ๑๕ พระองค์ รายละเอียดหาอ่านได้ในหนังสือ “เกร็ดพงศาวดารล้านนา” หน้า ๕๗ เรียบเรียงโดยข้าพเจ้าเอง

ถึงรัชสมัยพระเจ้าขุนเจน กษัตริย์น่านเจ้าลำดับที่ ๑๕ (พ.ศ.๑๔๔๐-๑๔๔๕) ก็ถูกขบไล่โค่นล้มจนสิ้นราชวงศ์ สาเหตุเพราะพระองค์เป็นกษัตริย์ที่ชั่วร้าย ดุร้าย โหดเหี้ยมทารุณร้ายกาจ มัวเมาในกามตัณหา ไม่เอาใจใส่ในกิจการบ้านเมือง ประชาชนเกลียดชังกันทั้งเมือง ในที่สุดเมื่อโรคร้ายเข้ารุมเร้าจนสุดแก้ไข จึงสวรรคตในปี พ.ศ.๑๔๔๕

อวสานอาณาจักรน่านเจ้า

หลังสวรรคต เกิดกบฏขึ้นในราชสำนักงหมยสือ หัวหน้ากบฏจับโอรสของพระเจ้าขุนเจนปลงพระชนม์เสีย แล้วสถาปนาตนเองขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน หลังจากนั้นแล้วมีขุนนางไทยและขุนนางจีน ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันขึ้นครอง

อาณาจักรน่านเจ้า

เมื่อจอมจักรพรรดิเจงกิสข่าน ผู้นำทัพชาวมองโกล (ตาร์ต้า/ตาด ก็เรียก) สามารถยึดจีนไว้ในอำนาจได้แล้ว จึงตั้งราชวงศ์ชองขึ้นมาปกครองเมืองจีน ลู่ถึงสมัยพระเจ้ากุบไลข่านตั้งใจจะรวมอาณาจักรชองภาคใต้รวมทั้งมณฑลยูนนานและเมืองฮานอยไว้ในอำนาจ ดังนั้นในปี พ.ศ.๑๗๙๗ ก็ยกกองทัพมารุกรานอาณาจักรน่านเจ้าจนแตกยับเยินล่มสลาย ชาวไทยน่านเจ้าอพยพหนีภัยลงมาทางใต้ก็มากมาย ที่ไหนไม่ทันก็ต้องจำยอมอยู่ในอำนาจจีน อาณาจักรน่านเจ้าของไทยก็สูญสิ้นนับแต่นั้นมา

ดังที่เรียนให้ทราบแล้วว่า ชนชาติไทยอพยพออกจากถิ่นเดิมเพราะเกิดภาวะแห้งแล้งและถูกรุกราน จึงอพยพล่องลงมาทางใต้ยึดแนวแม่น้ำโขงส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งมุ่งตะวันตกไปอยู่ที่แคว้นอาหมของอินเดีย ก่อนที่อาณาจักรน่านเจ้าล่มสลายนานนับพันปี เมื่ออาณาจักรน่านเจ้าล่มสลาย ชนชาติไทยแยกย้ายกันไปหาถิ่นที่อยู่ใหม่ตามสายเครือญาติ มีส่วนหนึ่งปักหลักอยู่ในถิ่นเดิม โดยยอมอยู่ภายใต้อำนาจของกษัตริย์จีน ปัจจุบันบางส่วนของอาณาจักรน่านเจ้าเดิมคือมณฑลยูนนาน

กลุ่มหนึ่งไปสมทบญาติพี่น้องในแคว้นอัสสัม ที่อพยพไปก่อนหน้านี้มานานแล้ว

กลุ่มหนึ่งล่องตามแนวสองฝั่งแม่น้ำโขงไปไกลเกือบถึงอ่าวตังเกี๋ย แล้วสร้างอาณาจักรสิบสองจุไทยในบริเวณลุ่มน้ำดำ ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศลาว (อดีตคืออาณาจักรเกาจิ)

กลุ่มหนึ่งไม่ไปไกลถึงขนาดนั้นหยุดอยู่ที่ๆ หนึ่งแล้วสร้างอาณาจักรล้านช้าง มีเมืองเช่าหรือหลวงพระบางเป็นเมืองหลวง ต่อมาย้ายเมืองหลวงไปที่เมืองเวียงจันทน์ แล้วแยกกันปกครองเป็นฝ่ายเหนือ-ใต้

กลุ่มหนึ่งล่องลงมาพำนักกับเครือญาติที่เมืองหริภุญธรเงินยางศรีช้างแสน (เชียงใหม่ในปัจจุบัน) ปกครองโดยกษัตริย์แห่งราชวงศ์ลัวจิงกราชของปู่เจ้า

ลาวจาก ที่อยู่ในบริเวณนี้และสถาปนาราชวงศ์มาตั้งแต่ พ.ศ.๑๑๘๒ จนกระทั่งถึงสมัยพญามังรายได้ขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ.๑๘๐๒ ภายหลังจากอาณาจักรน่านเจ้าล่มสลายเพียง ๕-๖ ปี ต่อมาพญามังรายไปสร้างเมืองเชียงรายได้ในปี พ.ศ.๑๘๐๕ ได้เมืองหริภุญไชยไว้ในอำนาจด้วยแผนของอ้ายขุนฟ้าในปี พ.ศ.๑๘๒๔ แล้วไปสร้างเวียงกุมกามในปี พ.ศ.๑๘๒๙ แล้วจึงไปสร้างเมืองเชียงใหม่ปี พ.ศ.๑๘๓๙ แล้วสร้างอาณาจักรล้านนา โดยมีเมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง

ผู้เรียบเรียงเองและนักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เชื่อกันว่า สาเหตุที่พญามังรายขยายอำนาจลงไปทางใต้โดยยึดเมืองหริภุญไชยได้แล้วจึงไปสร้างเวียงกุมกาม แต่เมืองนี้เป็นที่ลุ่มและเป็นคั่งน้ำน้ำจึงท่วมทุกปี พระองค์จึงไปหาทำเลสร้างเมืองใหม่ จึงไปพบบริเวณเชิงดอยสุเทพที่เคยเป็นชุมชนของชาวลัวะมาก่อน เนื่องจากบริเวณนี้มีทำเลดี มีหลายอย่างที่เป็นประโยชน์ถึง ๗ ประการ พระองค์จึงตัดสินใจสร้างเมืองแห่งใหม่ขึ้น ณ พื้นที่ปัจจุบัน แล้วเสร็จในปี พ.ศ.๑๘๓๙ พระราชทานนามเมืองนี้ว่า เมืองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ เพราะพระองค์ต้องการหนีอิทธิพลชาวมองโกล นั่นเอง

ย้อนไปที่พ่อขุนแห่งลุ่มน้ำยม ในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ศูนย์กลางอำนาจของชุมชนโบราณบริเวณลุ่มแม่น้ำยมอยู่ที่เมืองเชลียง (ศรีสัชนาลัย) และเมืองสุโขทัย ศูนย์กลางชุมชนลุ่มน้ำน่านอยู่ที่เมืองสระหลวง (พิจิตร) และเมืองสองแคว (พิษณุโลก)

เมืองเชลียง (ศรีสัชนาลัย) ตั้งอยู่ริมแม่น้ำยม ช่วงที่คดเคี้ยวอ้อมกระหวัดเมืองไว้ถึง ๓ ด้าน ในสมัยที่กำลังกล่าวถึงต่อไปนี้เจ้าเมืองคือ พ่อขุนศรีน่านม ได้ขยายอำนาจบริเวณมีครอบคลุมไปถึงเมืองสุโขทัย จนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แล้วเรียกนามสองเมืองนี้เสียใหม่ในสมัยต่อมา ปรากฏในศิลาจารึกว่า “นครสองอัน”

เมืองเชลียง หรืออีกชื่อหนึ่งว่า เมืองศรีสัชนาลัย ปัจจุบันคืออำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย อนึ่ง พ่อขุนเจ้าเมืองเชลียง ในศิลาจารึกหลักที่ ๒ วัด

ศรีชุม ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๘ - ๙ สะกดไว้ดังนี้ (ตามคำอ่าน)

“...ในนครสระหลวง สองแคว...ปู่ชื่อพระยาศรีนาวนำถม....เป็นพ่อ...
เสวยราชในนครสองอัน อันหนึ่งชื่อนครสุโขทัย อันหนึ่งชื่อนครศรีสัชนาลัย...”

อาณาจักรสุโขทัย

ต้นกำเนิดราชวงศ์พระร่วงนี้ สืบเชื้อสายมาจากอาณาจักรโยนก อันมีเมือง
หิรัญนครเงินยางศรีช้างแส่น (เชียงแสน) เป็นศูนย์กลาง อาณาจักรโยนกนี้เป็น
อาณาจักรต้นกำเนิดของบ้านเมืองน้อยใหญ่รวมถึง อาณาจักรต่างๆ ในชั้นหลัง
เช่น อาณาจักรล้านนา อาณาจักรสุโขทัย เมืองอุทอง เมืองอโยธยา กรุงศรี-
อยุธยา กรุงธนบุรี และ กรุงรัตนโกสินทร์

ประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ (ประมาณ พ.ศ.๑๗๖๒-๑๘๐๐) ชนชาติ
ไทยซึ่งแตกออกมาจากอาณาจักรน่านเจ้า ได้มาตั้งชุมชนขนาดใหญ่อยู่ในลุ่มน้ำยม
มีเมืองสุโขทัยซึ่งเป็นเมืองเล็ก ไม่โดดเด่นเพราะยังอยู่ในอำนาจอ้อม แต่จะเป็นปี่
ไถ่นั้นยังไม่เป็นที่ยุติแน่นอนได้ แต่ก็ต้องสร้างขึ้นก่อน พ.ศ.๑๘๐๐

เมืองเล็กเมืองน้อยในย่านนี้ ตกอยู่ภายใต้อำนาจอ้อมทั้งสิ้น แต่ชนชาติ
ไทยเป็นชาติที่ไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของผู้ใดนานนัก จะมีผู้มีบุญบารมีมากอบกู้
เอกราชให้ ในช่วงเวลานี้ก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่รวบรวมชนชาติไทยเป็นปึกแผ่น จนมี
กำลังกล้าแข็งขึ้นนั่นคือ พ่อขุนศรีนาวนำถม จนนำไปสู่การประกาศอิสรภาพ
ขับไล่ขอมจนสิ้นอิทธิพลในย่านนี้ แล้วสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยขึ้นเป็นศูนย์กลาง
ของชนชาติไทย

จารึกหลักที่ ๒ (วัดศรีชุม) ได้จารึกเรื่องราวการสร้างสุโขทัยไว้ตอนหนึ่งมี
คำอ่านดังต่อไปนี้

“ปู่ชื่อพระยาศรีนาวนำถม.....เป็นพ่อ....สร้างในนครสองอัน อันหนึ่งชื่อ
นครสุโขทัย อันหนึ่งชื่อนครศรีสัชนาลัย....”

อนึ่งคำว่า พระยา ที่สะกดดังนี้ความหมายในปัจจุบันหมายถึงบรรดาศักดิ์

ขุนนางสยามแต่ในศิลาจารึกหลักดังกล่าวสะกด พรญา ซึ่งเป็นการสะกดสมัย พ่อขุนรามคำแหง มีความหมายว่าเจ้าเมือง หรือ เจ้าผู้ครองนคร เชื่อว่าผู้อ่าน ศิลาจารึกเข้าใจความหมายผิด เพราะพ่อขุนศรีนาวนำถม มิใช่ขุนนาง แต่เป็น เจ้าเมือง ซึ่งในสมัยตั้งอาณาจักรเชียงแสนจนกระทั่งสมัยล้านนาเรียกเจ้าเมืองว่า พญา ส่วนเจ้าเมืองแห่งลุ่มน้ำยมเรียก พ่อขุน และพ่อขุนศรีนาวนำถมสืบเชื้อสาย มาจากกษัตริย์ผู้ครองอาณาจักรเชียงแสน จึงสะกดอย่างนั้น

จากข้อความในจารึกแสดงว่า สุโขทัยเป็นบ้านเมืองมาก่อนที่พ่อขุนศรีนาวนำถมจะมาสร้างเมืองศรีสัชนาลัย แล้วผนวกเมืองสุโขทัยเข้ามาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในภายหลัง แล้วรวมเรียกเมืองทั้งสองว่า นครสองอัน เมืองทั้งสองมีความสำคัญเท่าเทียมกันเป็นเมืองแฝด จึงปรากฏอยู่ตลอดเวลาว่าได้กล่าวนามไว้ คู่กันเสมอ สรุปได้ว่า ระยะเวลาที่พระยาศรีนาวนำถมผนวกเมืองสุโขทัยมาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเมืองศรีสัชนาลัย อยู่ในช่วงประมาณ ก่อนปี พ.ศ.๑๗๖๑ ไม่นานมากนัก

ช่วงระยะเวลาที่กล่าวถึงนี้ เขมรมีกษัตริย์ชื่อชัยวรมันที่ ๗ ทรงราชาภิเษก ในปี พ.ศ.๑๗๒๔ สวรรคต ปี พ.ศ.๑๗๖๑ (พงศาวดารเขมร-ทองสืบ ศุภमारค บอปปีสวรรคต พ.ศ.๑๗๔๔) กษัตริย์เขมรพระองค์นี้ทรงนับถือพระพุทธศาสนา ในช่วงต้นรัชกาลทรงแผ่อำนาจมาถึงดินแดนลุ่มน้ำเจ้าพระยาไว้ได้หมด ทรงแผ่อำนาจไปถึงไหน จะทรงสร้างปราสาทหินหรืออย่างน้อยพระปรางค์ไว้เป็นเครื่องหมาย อาณาเขตของพระบรมเดชนุภาพ

ช่วงปลายรัชกาล ทรงอ่อนกำลังทางการปกครอง จึงเปิดโอกาสอันดีให้ชาวไทยกลุ่มหนึ่ง ถือโอกาสเข้ามาปกครองดินแดนในแถบลุ่มน้ำยมนี้ ได้แก่ พ่อขุนศรีนาวนำถมด้วยผู้หนึ่ง ได้มาสร้างกรุงศรีสัชนาลัย จนมีความมั่นคงแล้วจึงแผ่อำนาจเข้าปกครองเมืองสุโขทัย แล้วผนวกเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมเรียก นครสองอัน เกิดขึ้นก่อนปี พ.ศ.๑๗๖๑ ดังกล่าวแล้วข้างต้นในย่อหน้าที่ผ่านมา

พ่อขุนศรีนาวนำถมจะมีความเป็นมาอย่างไรก่อนมาปกครองศรีสัชนาลัยสุโขทัยนั้น ไม่ทราบหลักฐานแน่ชัด แต่เท่าที่พอจะค้นประวัติได้พบว่า พ่อขุนศรีนาวนำถมมีโอรส ๒ องค์ องค์ใหญ่ คือ

๑. พญาผาเมือง ผู้ครองเมืองราด

๒. พญาคำแหงพระราม

พญาผาเมืองนั้น ได้อภิเษกสมรสกับนางสิงขรมาเทวี พระราชธิดาของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๑ เจ้าเมืองศรีโสธรปุระ (นครธม) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของเขมรสมัยนั้น ได้รับอำนาจอราชสิทธิ์ คือ ได้พระขรรค์ไชยศรี และได้รับนามพระราชทานจากกษัตริย์เขมรว่า กมรเต็งอัญศรีบริณดิณฑรชาติย์¹ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเก่งกล้าสามารถของพ่อขุนศรีนาวนำถม จนทำให้กษัตริย์เขมรต้องยอมผูกไมตรี โดยยกพระราชธิดาให้อภิเษกกับบุตรชายของตน

ปฐมวงศ์ราชวงศ์พระร่วง

กำเนิดเมืองเชลียง

ศาสตราจารย์จอร์ สุขพานิช อดีตกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยให้ความเห็นไว้ดังนี้

ปฐมวงศ์กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย (ราชวงศ์พระร่วง) สืบเชื้อสายมาจากพ่อขุนศรีนาวนำถม จะมีความเป็นมาอย่างไรยังเป็นที่ยุติไม่ได้ แต่พอจะเทียบเคียงหลักฐานจากทางไทยใหญ่ได้ว่า ในปี พ.ศ.๑๓๕๘ สมัยเจ้าสามหลวงฟ้าแห่งอาณาจักร

1 ในหนังสือประวัติศาสตร์ไทย ของภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หน้า ๓๙ ใช้ “กมรเต็งอัญศรีบริณดิณฑรชาติย์” ในหนังสือ เล่าเรื่องสุโขทัย เรียบเรียงโดย พลادتัย สิทธิธัญกิจ หน้า ๒๑ ใช้ “ศรีอินทราบริณดิณฑรชาติย์” ซึ่งต่างกันในเรื่องสระและเสียง

ไทยเมมาในแคว้นอัสสัม ยกกองทัพมารุกรานอาณาจักรเชียงแสนไว้ในอำนาจได้แล้ว จึงมีรับสั่งให้ขุนนำถมที่มีเชื้อสายเจ้าเมืองเชียงแสน เป็นแม่ทัพคุมกองทัพเมืองเชียงแสนร่วมเดินทางลงไปโจมตีเมืองต่างๆ ในลุ่มน้ำยม เช่น เมืองแก่งหลวง จนได้เมืองต่างๆ ไว้ในอำนาจ แล้วลงไปโจมตีเมืองในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เช่น เมืองอโยธยา แล้วเจ้าสามหลวงพ่ายกองทัพไปโจมตีอาณาจักรพุกาม (พม่า) แล้วจึงเดินทัพขึ้นเหนือเพื่อกลับอาณาจักรไทยเมมา (ปัจจุบันอยู่ในแคว้นอัสสัม ประเทศอินเดีย)

เมืองอโยธยา เป็นเมืองโบราณร่วมสมัยกับกรุงละโว้ ที่ยังมีสิ่งก่อสร้างหลงเหลืออยู่ที่บริเวณด้านตะวันออกของบริเวณสถานีรถไฟอยุธยาทุกวันนี้

ส่วนทางนี้มอบอำนาจให้ขุนนำถมอยู่เป็นผู้ดูแล ขึ้นต่อมาขุนนำถมได้ย่นขึ้นไปทางลุ่มน้ำยมจนพบทำเลดีแล้วสร้างเมืองเชลียงขึ้นเป็นลำดับแรก

จึงเชื่อกันว่า ขุนศรีนาวนำถม เป็นเจ้าชายเมืองเชียงแสน ไดยกไพร่พลชาวเชียงแสนร่วมมากับกองทัพเจ้าสามหลวงฟ้า เมื่อเสร็จภารกิจแล้ว จึงนำไพร่พลเดินทางมาถึงถิ่นแดนสระหลวง โดยอาศัยลำแม่น้ำสมพาย หรือในสมัยโบราณเรียกกันว่า “แม่น้ำลำพัน” และสระหลวงแห่งนี้เป็นถิ่นแดนที่มีชัยภูมิดี จึงสั่งให้ไพร่พลได้หยุดพักอาศัยแล้วถางป่าละเมาะ ตัดไม้มาปลูกสร้างโรงเรียนพลับพลาเป็นที่พักพิงชั่วคราวไปก่อน

อนึ่ง ในบริเวณใกล้เคียงสถานที่ดังกล่าว มีชุมชนใหญ่เกิดขึ้นมาก่อนเรียกชุมชนนี้ว่า เมืองสุโขทัย ช่วงเวลาที่กล่าวถึงนี้ เมืองต่างๆ ในลุ่มน้ำยมต่างก็อยู่ภายใต้อิทธิพลขอมทั้งสิ้น โดยมีเมืองสุโขทัยเป็นศูนย์กลางอำนาจในการปกครองของขอม จึงมี “ขอมสมาดิชโลญล่ำพง” ขุนนางขอมเป็นผู้ปกครอง และเป็นช่วงปลายรัชสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ อันเป็นเวลาที่ยกกำลังเสื่อมอำนาจลงมากแล้ว เมืองขึ้นขอมในลุ่มน้ำยมต่างก็เริ่มกระด้างกระเดื่องรวมถึงเมืองสุโขทัยด้วย ที่ไม่ยอมส่งส่วยให้ขอมอีกต่อไป

ครันมีโรงเรียนพลับพลาพอพักอาศัยเพียงพอต่อความต้องการแล้ว ไพร่พล

ประชาชนในกองทัพก็ยกขึ้นเป็นหัวหน้าปกครองชุมชนแห่งใหม่ต่อไป แล้วขนานนามชุมชนใหม่นี้ว่า เมืองเซลิ้ง แล้วเปลี่ยนชื่อมาเป็น เมืองศรีสัชนาลัย แล้วขยายอำนาจไปปกครองเมืองสุโขทัยที่อยู่ใกล้เคียง เนื่องจากขอมเสื่อมอำนาจลงดังกล่าวแล้ว จึงรวมเรียกกันในจำนวนสมัยนั้นว่า นครสองอัน ปรากฏในจารึกหลักที่ ๒ (วัดศรีชุม) ว่า

“ปู่ชื่อพระยาศรีนาวนำถม....เป็นพ่อ.....สร้างในนครสองอัน อันหนึ่งชื่อนครสุโขทัย อันหนึ่งชื่อนครศรีสัชนาลัย....”

สาแหรกกษัตริย์ก่อนตั้งกรุงสุโขทัย

๑ นครสองอัน

พ่อขุนศรีนาวนำถม + อัครมเหสี

๑. พ่อขุนผาเมือง (ครองเมืองราด) + พระนางสิงขรมหาเทวี

๒. ราชธิดานาม นางเสือง

๓. ราชบุตรนาม พระยาคำแหงพระราม

๒ เมืองบางยาง

พ่อขุนบางกลางท่าว (ท้าว) หรือขุนศรีอินทราทิตย์ + นางเสือง

ราชบุตรคนโต เสียชีวิตแต่เยาว์วัย ไม่ปรากฏพระนาม

๑. ขุนบานเมือง

๒. พญาร่วง (พ่อขุนรามคำแหงมหาราช)

๓. ราชธิดาสองคน ไม่ปรากฏพระนามเช่นเดียวกัน

พ่อขุนบางกลางท่าว (ท้าว) ลีบเชื้อสายมาจากกษัตริย์ครองเมืองใด ยังไม่ทราบชัด ได้มาครองเมืองบางยาง ต่อมาได้เป็นราชบุตรเขยพ่อขุนศรีนาวนำถม โดยได้สมรสกับนางเสือง (ดูสาแหรกข้างบนนี้)

สำหรับข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับเมืองบางยาง ได้เป็นที่ยุติแล้วว่าคือ เมืองนครไทย ปัจจุบันคืออำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ติดกับอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ และอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

จากการที่ขอมจับเคียวทำสงครามกับอาณาจักรจัมปา (ญวนใต้) จนในที่สุดขอมอ่อนเปลี้ยในด้านกำลังรี้พลในช่วงปลายสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ จึงทำให้ขอมเริ่มเสื่อมอำนาจลง และในขณะเดียวกันคนไทยในลุ่มแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน โดยเฉพาะในกลุ่มอำนาจของพ่อขุนศรีนาวนำถม มีอำนาจแข็งแกร่งขึ้น

กระทั่งพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ เห็นว่าการผูกไมตรีกับชาวไทยกลุ่มพ่อขุนศรีนาวนำถมจะเอื้อประโยชน์ให้กับตนเอง จึงพระราชทานพระนางสิงขรมาหาเทวีราชธิดา ให้เสกสมรสกับพ่อขุนผาเมือง ราชบุตรพ่อขุนศรีนาวนำถม เพื่อจะได้เกี่ยวดองเป็นพระญาติกัน

พ่อขุนผาเมือง ผู้ครองเมืองราด

“พ่อขุนผาเมือง” เจ้าครองเมืองราด ผู้เป็นราชโอรสของ “พ่อขุนศรีนาวนำถม” กษัตริย์องค์แรกของนครสองอัน ได้เสกสมรสกับราชธิดากษัตริย์ขอม หรือ เป็นพระราชบุตรเขยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗

พ่อขุนผาเมืองทรงเป็นกษัตริย์นักรบรูปงาม และมีความกล้าหาญชาญ

สงคราม จนเป็นที่เลื่องลือไปถึงกรุงยโสธรปุระ (นครธม) กษัตริย์ขอมปรารถนาที่จะได้ไว้เป็นราชบุตรเขย จึงยกพระราชธิดาให้อภิเษกสมรสด้วย พร้อมกับถวายพระราชทินนามเป็นเกียรติยศอย่างสูงตามระเบียบของราชสำนักขอมว่า “กมรเต็งอัญศรีดินทราทิตย์” อันมีความนัยว่า พระองค์จะได้รับเกียรติให้มีศักดิ์เป็นเจ้าเมืองเสมอกัน เพื่อจะขึ้นปกครองเมืองสุโขทัย สืบต่อจากพ่อขุนศรีนาวนำถม

คำว่า “กมรเต็งอัญ” เป็นคำเรียกตำแหน่งกษัตริย์ขอมจึงเท่ากับยอมรับว่า พระราชบุตรเขยผู้นี้เป็นกษัตริย์ของขอมด้วย และยังมอบพระขรรค์ไชยศรีอันเป็นเครื่องหมายของการมีอำนาจของขอม ในดินแดนที่เป็นของคนไทยอีกด้วย

ดังนั้นพ่อขุนผาเมือง จึงได้ชักชวนให้พ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง ผู้เป็นน้องเขยร่วมกันวางแผนกอบกู้อิสรภาพให้แก่คนไทยในกาลต่อมา โปรดดูสาทรกสองตระกูลนี้ประกอบไปด้วย จะเข้าใจประวัติศาสตร์ช่วงนี้มากยิ่งขึ้น ศิลาจารึกหลักที่ ๒ ได้บันทึกสงครามปลดแอกสุโขทัย ถอดความออกมาได้ดังนี้

เมื่อพ่อขุนบางกลางหาวเจ้าเมืองบางยาง วางแผนให้ทหารขอมยกกำลังออกจากเมืองสุโขทัย แล้วนำกำลังทหารจากเมืองบางยาง เข้าตีเมืองศรีสัชนาลัย ได้แล้วจึงยึดไว้เป็นฐานที่มั่น

ส่วนพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราด นำกำลังทหารเมืองราดไปกวาดต้อนผู้คนแถวเมืองบางซ่ง ที่อยู่ตอนใต้เมืองศรีสัชนาลัย เข้าไปสมทบรวมกันที่เมืองศรีสัชนาลัย เพื่อเป็นกำลังต่อสู้กับทหารขอมที่ยกออกมาจากเมืองสุโขทัย

เมื่อกองทัพขอมสมาดโหลถล่มพ่ายออกจากเมืองสุโขทัย เพื่อมาชิงเอาเมืองศรีสัชนาลัยคืน ในคืนนั้นเอง สองพ่อขุนได้ทำทัฬหีร่วมกันกอบกู้อิสรภาพอยู่ที่เมืองศรีสัชนาลัย โดยนั่งคอช้างออกตระเวนดูแนวรบ เมื่อกลับเข้าเมืองแล้ว พ่อขุนผาเมืองก็ลอบยกกำลังเดินทางเข้ายึดเมืองสุโขทัยไว้ได้อย่างง่ายดาย เพราะไม่มีกำลังกองทัพบกอยู่ในเมือง แล้วแบ่งกำลังส่วนหนึ่งคุมเมืองสุโขทัย

ไว้ นำกำลังอีกส่วนหนึ่งย้อนกลับไปตีชนาบกองทัพขอม ณ เวลานั้น กองทัพขอมจึงเผชิญศึกสองด้าน กำลังทหารเมืองรัต และกำลังทหารเมืองบางยาง จึงโจมตีกองทัพขอมแตกพ่ายยับเยินอย่างบอบช้ำที่สุด ที่เหลือตายตะเกียกตะกายหนีกลับไปกรุงยโสธรปุระ (นครธม) ด้วยอาการทุพพลภาพทั้งสิ้น

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ มีพระนามเดิมว่า พ่อขุนบางกลางหาว นักประวัติศาสตร์รุ่นก่อนนิยมเรียกขานพระนามท่านว่า พ่อขุนบางกลางท่าว ซึ่งเป็นบุคคลเดียวกันนั่นเอง

ผู้รวบรวมขอนำข้อความในศิลาจารึก หลักที่ ๒ ที่ได้บันทึกเหตุการณ์ครั้งปลดแอกขอม ที่ถอดออกเป็นสำนวนปัจจุบันผ่านสายตาท่านผู้อ่านมาแล้วนั้น นักเรียนนักศึกษาจะได้ทราบสำนวนภาษาไทยในสมัยนั้นด้วย ดังต่อไปนี้

ข้อความในศิลาจารึก หลักที่ ๒ (วัดศรีชุม) มีบางแห่งลบเลือน ผู้ที่ถอดข้อความในศิลาจารึกได้เติมข้อความที่ลบเลือนนั้นตามที่ควรจะเป็น พอให้อ่านได้ใจความดังต่อไปนี้

“.....พลพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองรัต พาพ่อขุนผาเมืองผดางกันและกัน (ผดาง มีความหมายว่าแยกทางกันไป) พ่อขุนบางกลางหาวได้เมืองศรีสัชนาลัย... ..พ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองรัตเอาพลมา.....บางชลงได้.....เวนบางชลงแก่พ่อขุนผาเมือง.....แล้วพ่อขุนผาเมืองเอาพลเมืองรัตเมืองสากอไธ.....ศรีสัชนาลัยสุโขทัย ขอมสมาดโกลญล่ำฟงรบ....แล้วพ่อขุนบางกลางหาวไป.... พลพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองรัตมา.... ให้ประชุมพล..... พ่อขุนบางกลางหาว และพ่อขุนผาเมืองชี้ช้าง... ..พระยาผสบกัน.....ดินให้ชี้ด้วยกันเหนือหัวช้าง ประคนแล้วพ่อขุนบางกลางหาว และขอมสมาดโกลญล่ำฟงรบกัน พ่อขุนบางกลางหาวให้ไปบอกแก่พ่อขุนผาเมือง พ่อขุนผาเมือง...ขอมสมาดโกลญล่ำฟง...พายพัง (ยอมแพ้) พ่อขุนผาเมืองจึงยังเมืองสุโขทัยเข้าได้ เวนเมืองแก่พ่อขุนบางกลางหาว พ่อขุนบางกลางหาวมิสู้เข้า

เพื่อเกรงแก่พระสหาย พ่อขุนผาเมืองจึงเอาพลออก พ่อขุนบางกลางหาวจึงเข้าเมือง พ่อขุนผาเมืองจึงอภิเษกพ่อขุนบางกลางหาวให้เมืองสุโขทัย ให้ทั้งชื่อตนแก่พระสหาย เรียกชื่อศรีอินทราทิตย์.....”

ในศิลาจารึกได้กล่าวถึง “ขอมสมาดโขลญลำพง” นั้นหมายถึงใคร ผู้อ่านศิลาจารึกได้ตีความไว้ดังนี้

ขอม = ชาตioxม

สมาด = กล้าหาญ

โขลญ = ตำแหน่งเจ้าเมือง

ลำพง = ชื่อเมือง (ในเขมร)

รวมความคือเจ้าเมืองลำพงที่เป็นชาวเขมรผู้มีความสามารถ และกล้าหาญ

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (พ่อขุนบางกลางหาว) จึงได้ปราบดาภิเษกเป็นพระเจ้ากรุงสุโขทัยและศรีสัชนาลัยในปีพุทธศักราช ๑๙๘๖ พร้อมกับได้อุปภิเษกพระนางเลียงขึ้นเป็นท้าวศรีทนต์ ทรงมีพระราชโอรส พระราชธิดาแล้วในสมัยที่ยังครองเมืองบางยาง จำนวน ๕ พระองค์ เป็นราชโอรส ๓ ราชธิดา ๒ ราชโอรสองค์ใหญ่ได้สิ้นพระชนม์เสียแต่ยังเล็ก จึงเหลือปรากฏพระนาม คือ พ่อขุนบานเมือง กับพ่อขุนรามคำแหง ดังปรากฏในสาหรักสายสกุล ที่ผ่านสายตาท่านผู้อ่านในบทก่อนแล้ว

พ่อขุนบางกลางหาวจึงขึ้นครองราชย์ปกครองอาณาจักรสุโขทัยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ถือว่าเป็นปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์พระร่วง ทรงพระนามว่า “ศรีอินทราทิตย์”

ในสมัยนครสองอัน เรียกเจ้าผู้ครองนครว่า พระเจ้ากรุงสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย ส่วนคำว่าศรีอินทราทิตย์นั้น ชื่อนี้เรียกกันในภายหลัง

ทรงจัดระเบียบและทำนุบำรุงบ้านเมืองที่ยับเยินจากสงครามปลดแอกขอมที่ยาวนานเป็นแรมปีให้กลับฟื้นคืนสภาพและซ่อมแซมสิ่งปรักหักพังให้คืนดีดังเก่า พร้อมกับได้ทำนุบำรุงกองทัพ ให้พร้อมสรรพด้วยกำลังช้างม้า และเสบียงอาหาร

ครบถ้วนดีแล้ว

ในปี พ.ศ.๑๗๙๔ พระองค์จึงยกกองทัพไปขับไล่ขอมที่ปกครองกรุงละโว้ จนแตกพ่ายไป แล้วตามขับไล่จนพ้นเขตแดนเมืองละโว้ เมืองละโว้จึงกลับมาอยู่ในขอบเขตทสิมากรุงสุโขทัยนับแต่นั้นมา เหลือไว้แต่โบราณสถานอันเป็นศิลปะขอมคือ พระปรางค์สามยอด และศาลพระกาฬ ที่ยังคงสภาพสมบูรณ์อยู่จนถึงทุกวันนี้

เมืองบางยาง นั้นพอยุติได้ว่า คืออำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน

กรุงสุโขทัยสมัยราชวงศ์พระร่วง

กษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง

ผู้เรียบเรียง ขอความกรุณาสนใจอ่านข้อความต่อไปนี้ด้วยความพิจารณาด้วย เพื่อเป็นต้นเค้าที่จะศึกษาพงศาวดารกรุงสุโขทัยต่อไป เพื่อความเข้าใจในระดับหนึ่ง ดังนี้

เนื่องจากคนไทยในสมัยนั้นไม่นิยมบันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นประจำวัน แม้ในราชสำนักก็มีเพียงแต่ปุมโหร ด้วยเหตุนี้เราจึงทราบความเป็นมาในอดีตของตนเองจากศิลาจารึก ซึ่งกระต่อนกระแท่นมาก จากจดหมายเหตุของชาวต่างประเทศที่เข้ามาติดต่อกับกรุงสุโขทัยบ้าง แต่ก็อย่างกระต่อนกระแท่นเช่นเดียวกัน

นักประวัติศาสตร์หลายท่าน ที่สนใจอยากทราบประวัติความเป็นมาของบรรพบุรุษ เพื่อที่จะสาวสาแหรกมาถึงตนเอง ท่านได้พยายามค้นคว้าจากเอกสารเพียงน้อยนิดบันทึกไว้ แล้วนำเสนอ มีเนื้อหาแตกต่างกันไปเป็นที่ยอมรับบ้าง ไม่ยอมรับบ้าง

ด้วยเหตุนี้จึงสรุปได้ว่า กษัตริย์สุโขทัยราชวงศ์พระร่วงมี ๙ พระองค์ โดยเพิ่ม พญางั้วนำถม จากที่เคยสรุปกันไว้ว่ามี ๘ องค์ เริ่มตั้งแต่ระหว่างปี ๑๗๖๒-๑๗๘๑ และสิ้นราชวงศ์ประมาณ พ.ศ.๑๙๘๑ เมื่อผนวกเป็นอาณาจักรเดียวกันกับกรุงศรีอยุธยา

อนึ่ง ปีขึ้นครองราชย์และปีสวรรคตของแต่ละรัชกาลนั้น ยังกำหนดแน่นอนในปัจจุบันไม่ได้ ยังจะต้องรอการวินิจฉัยหาหลักฐานที่แน่นอนกันต่อไป ในช่วงนี้เพียงประมาณๆ กันไว้ก่อน

รัชกาลที่ ๑ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์

ครองราชย์ พ.ศ.๑๘๐๐

ไม่ปรากฏปีที่สวรรคต

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ + นางเสือง

มีบุตร - ธิดารวม ๕ พระองค์

๑. ล้นพระชนม์เสียแต่ยังเล็ก

๒. พ่อขุนบานเมือง หรือปาลราช ครองกรุงสุโขทัยเป็นรัชกาลที่ ๒

๓. พ่อขุนรามคำแหง หรือ รามราช ครองกรุงสุโขทัยเป็นรัชกาลที่ ๓

๔. ราชธิดา ไม่ปรากฏพระนาม

๕. ราชธิดา ไม่ปรากฏพระนาม

พระประวัติการขึ้นครองราชย์ของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์สับสนมาก ในที่นี้ผู้รวบรวมจะยึดถือหลักฐานจำนวน ๖ ฉบับที่ปีขึ้นครองราชย์ตรงกัน คือ ปี พ.ศ.๑๘๐๐

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ครองราชย์ และทรงเข้าตั้งมั่นอยู่ในเมืองสุโขทัยเดิม ที่วัดพระพายหลวง อยู่ตอนเหนือของกำแพงเมืองสุโขทัยเก่า ห่างจากกำแพงเมืองประมาณ ๑ กิโลเมตร ในปัจจุบันยังคงเหลือซากเทวสถานของขอม และวัดไทยที่สร้างขึ้นให้เห็นอยู่หลายแห่ง และต่อมาจึงทรงสร้างเมืองใหม่ขึ้นอย่างใหญ่โต ใหญ่โต ใหญ่โต กับเมืองเดิมที่ขอมตั้งปกครองอยู่ ใช้เวลาในการสร้างเมืองอยู่หลายปี และทรงสร้างเมืองในตอนที่ยังรวบรวมไพร่พลเป็นปีกแผ่นดินแล้ว

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์เสด็จขึ้นครองราชย์อยู่ได้ไม่นานนัก “ขุนสามชน” เจ้าเมืองฉอด เมืองนี้คืออำเภอแม่สอด ได้ยกทัพเข้ามาตีเอาเมืองตาก เป็นเมืองหน้าด่านใกล้กรุงสุโขทัยมาก

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ทรงพระวิตกว่า หากขุนสามชนตีได้เมืองตากแล้วจะเป็นอันตรายยิ่งต่อกรุงสุโขทัย จึงได้เตรียมกองทัพออกไปสู้รบกับกองทัพขุนสามชน โดยนำราชโอรสองค์เล็กนาม “พระรามราช” ในเวลานั้นทรงมีพระชนมายุได้ ๑๙ พรรษา โดยเสด็จไปในกองทัพด้วย

ในสงครามครั้งนั้น ทหารรบกันขึ้นตะลุมบอน นายทัพถึงกับต้องทำยุทธหัตถีกัน ระหว่างขุนสามชนกับขุนศรีอินทราทิตย์ ในจารึกได้บันทึกถึงความกล้าหาญของพระรามราช ที่ได้ร่วมทำสงครามโดยทรงช้างเคียงคู่กับสมเด็จพระราชบิดาด้วย และมีส่วนเป็นอย่างมากที่ช่วยให้สงครามยุทธหัตถีครั้งนั้น ฝ่ายสุโขทัยมีชัยชนะขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดโดยเด็ดขาด ด้วยความกล้าหาญของโอรสองค์นี้เอง จึงได้รับการเฉลิมพระนามว่า “รามคำแหง”

รัชกาลที่ ๒ พ่อขุนบานเมือง

ปีครองราชย์ไม่ปรากฏ

สวรรคต พ.ศ.๑๘๒๒

กระทั่งทุกวันนี้ เรายังค้นหาหลักฐานไม่ได้ว่า พ่อขุนศรีอินทราทิตย์สวรรคต ปีใด จึงยังไม่ทราบว่ พ่อขุนบานเมืองพระโอรสองค์ใหญ่ ขึ้นครองราชย์เป็น รัชกาลที่ ๒ เมื่อใด อยู่ในราชสมบัติกี่ปี

เมื่อพ่อขุนศรีอินทราทิตย์เสด็จสวรรคตแล้ว พ่อขุนบานเมืองในฐานะพระ โอรสองค์ใหญ่ จึงเสด็จขึ้นครองราชย์ ด้วยความเห็นชอบของพระประยูรญาติ สมณะชั้นผู้ใหญ่ อันมีสมเด็จพระมหาเถรศรีสัทรนาคราชจุลามณี ขุนนางข้าราชการ และไพร่ฟ้าประชาชน โดยมีพ่อขุนรามคำแหงพระอนุชาเป็นประธาน พร้อมใจกัน อัญเชิญพ่อขุนบานเมืองขึ้นครองกรุงสุโขทัยศรีสัชนาลัยโดยทันที ทั้งนี้เพื่อ ความมั่นคงเป็นปึกแผ่นของบ้านเมือง ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ด้านที่ ๑ บางตอนว่า

“.....พ่อกูตายยังพี่กู กูรำบ่าเรอแก่พี่กู ดังบำเรอแก่พ่อกู พี่กูตาย จึงได้ เมืองแก่กูทั้งกลม.....”

คำว่า ทั้งกลม มีความหมายในสมัยนี้คือ ทั้งหมดทั้งสิ้น

พระราชกรณียกิจ จำนวนปีที่ครองราชย์ ไม่ปรากฏหลักฐานใดๆ แต่ใน ช่วงเวลานั้นยังคงเรียกเมืองสุโขทัยว่า นครสองอันอยู่ แต่มีหลักฐานพอเชื่อได้ว่า พ่อขุนบานเมืองสวรรคต ในปี พ.ศ.๑๘๒๒ รวมทั้งไม่ปรากฏหลักฐานพระนาม อัครมเหสี พระนามโอรส-ธิดา แต่อย่างไร เพียงปรากฏในศิลาจารึกที่ทราบกันดี ว่า

“พี่กูชื่อบานเมือง กูเอามาเวนแก่พ่อกู พ่อกูตาย ยังพี่กู กูรำบ่าเรอแก่พี่ กู ดังบำเรอแก่พ่อกู พี่กูตาย จึงได้เมืองแก่กูทั้งกลม” ดังกล่าวแล้ว

รัชกาลที่ ๓ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

ครองราชย์ พ.ศ.๑๘๒๒

อยู่ในราชสมบัติ ๒๑ ปี

สวรรคต พ.ศ.๑๘๔๓

พ่อขุนรามคำแหง + พระอัครมเหสี

ทรงมีพระราชโอรส และ พระราชธิดา ปรากฏตามหลักฐานที่พบ

๑. พญาเลื่อ(เลอ)ไทย (ครองกรุงสุโขทัย เป็นรัชกาลที่ ๔)
๒. พญาจ้วนอถม (ครองกรุงสุโขทัย เป็นรัชกาลที่ ๕)
๓. พระนางเทพสุดาสร้อยดาว (มเหสีพระเจ้าฟ้ารั่ว หรือ มะกะโท)

